

UVOD

1.1. PROBLEM, PREDMET I OBJEKT ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja ovog rada su izvori finansiranja preduzeća. Kada se spominje pojam izvori sredstava, onda se tu misli na pravne i fizičke osobe, uključivši i vlasnike preduzeća (akcionare akcionarskog poduzeća) od kojih preduzeće pribavlja sredstva bilo kojeg pojavnog oblika, bilo koje namjene i na bilo koji rok.

Privrednim subjektima čije su investicije veće od njihovog kapitala (štednje) nedostaju finansijska sredstva, te su usmjereni na tuđa sredstva. Rad je fokusiran na moguće izvore finansiranja preduzeća, kao i karakteristike svakog pojedinog izvora u svrhu iznalaženja optimalne kombinacije finansiranja. Poseban akcenat je stavljen na dugoročne izvore finansiranja, kao okosnice evropskog razvoja BiH.

Problem istraživanja je pronaći adekvatne modele finansiranja na liberalizovanom finansijskom tržištu, a da se pri tome ne izgubi suverenitet kroz veliko zaduživanje i kroz zaduživanje uz neadekvatne uslove.

Objekat istraživanja su savremeni modeli finansiranja.

1.2. RADNA HIPOTEZA I POMOĆNE HIPOTEZE

Radna hipoteza glasi:

- Spoznajama o izvorima finansiranja moguće je dokazati njihovu važnost za razvoj preduzeća, te kako od njihovog kvaliteta i kvantiteta može zavisiti valorizacija proizvodnih resursa, kao faktora bitnih za konkurentnost.

Na teorijsko - metodološkim pretpostavkama glavne hipoteze postavljene su i sljedeće pomoćne i razrađujuće hipoteze:

1. Finansijska politika firme oblikuje kombinaciju finansijskih instrumenata internog i vanjskog (spoljnog) kapitala.

2. Obrtni kapital služi za vođenje dnevnih operacija, dok su dugoročni izvori potrebni za nabavku fiksnih sredstava, finansiranje proširenja i razvoja novih procesa ili novih proizvoda¹.

1.3. SVRHA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Svrha ovog istraživanja je prikazati bitne izvore finansiranja preduzeća, odnosno finansiranje preduzeća putem vlastitih i tuđih izvora.

Cilj istraživanja je uočiti važnost koju ima pravilan odabir izvora finansiranja za razvoj preduzeća.

1.4. NAUČNE METODE

Prilikom istraživanja i formulisanja rezultata istraživanja tematike koja je prezentovana u ovom radu u odgovarajućim kombinacijama korištene su sljedeće metode²:

- metoda deskripcije - opisna metoda,
- metoda analize - rastavljanje svake složene spoznaje na njene sastavne dijelove,
- metoda sinteze - povezivanje analizom dobivenih elemenata,
- metoda kompilacije - sastavljanje novog rada koristeći tuđe izvore,
- komparativna metoda – upoređivanje sa veličinom koja je uporediva,
- istorijska metoda – uzimanje podataka iz prošlosti.

1.5. STRUKTURA RADA

Diplomski rad je sistematiziran u sedam međusobno povezanih tematskih dijelova.

Prvi dio, **Uvod**, odnosi se na problem, premet i objekat istraživanja, radnu hipotezu i pomoćne hipoteze, svrhu i ciljeve istraživanja, naučne metode, te strukturu rada.

¹ B.J. Foley, Tržište kapitala, Macmillan Education LTD London, UK 1991, str. 7.

² Zelenika R., Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Rijeka, 2000.

U drugom je dijelu objašnjen je sam **Pojam finansiranja i ograničenja u modeliranju izvora finansiranja.**

Treći dio pod naslovom **Vrste izvora finansiranja** prikazuje vlastite izvore finansiranja, hibridne izvore finansiranja i tuđe izvore finansiranja.

Četvrti dio, **Kratkoročni izvori finansiranja** objašnjava finansiranje neosiguranim izvorima finansiranja, finansiranje emisijom komercijalnih zapisa, finansiranje bankarskim akceptom, finansiranju faktoringom i drugim izvorima finansiranja.

Naslov petog dijela je **Dugoročni izvori finansiranja.** U ovom dijelu pažnja je posvećena konvertibilnim hartijama od vrijednosti, akcijama, obveznicama, finansiranju dugoročnim kreditima, finansiranje lizingom, varantima i franšizingu.

U šestom dijelu, **Finansiranje preduzeća emisijom hartija od vrijednosti,** opisana je emisija hartija od vrijednosti, finansiranje emisijom hartija od vrijednosti (finansiranje emisijom akcija i finansiranje emisijom obveznica), te ukazano na prednosti i slabosti finansiranja emisijom hartija od vrijednosti.

Sedmi dio, **Finansijsko tržište BiH,** obrađuje pretpostavke za razvoj finansijskog tržišta u BiH, finansijsko tržište u Bosni i Hercegovini, kao i karakteristike BiH tržišta kapitala.

U posljednjem dijelu, **Zaključku,** dana je sinteza rezultata istraživanja kojima je dokazana postavljena hipoteza.

1. POJAM FINANSIRANJA I OGRANIČENJA U MODELIRANJU IZVORA FINANSIRANJA

Finansije obuhvataju ekonomsku disciplinu koja proučava tržište novca i kapitala, institucije i učesnike, politike nabavke, financijske instrumente i njihovu distribuciju, povremenu vrijednost novca, teoriju kamata i cijene kapitala. Drugim riječima, one su zajednički naziv za sve poslove povezane sa novcem od pojedinca preko poduzeća i nacionalne privrede do svjetske privrede.

Finansije se dijele na više disciplina: javne, privatne, društvene, poslovne, fiskalne, monetarne itd.

Sam pojam finansiranja je proces koji obuhvata:

- pribavljanje novca kao osnovne komponente finansiranja,
- ulaganje - nabavljena sredstva se ulažu u imovinu i vezuju za različite odlike osnovnih i obrtnih sredstava,
- povrat novca - nabavljena sredstva se oslobađaju iz kružnog toka poslovanja i ponovno ulažu prema potrebama poduzeća,
- usklađivanje izvora finansiranja sa ulaganjima. Usklađivanje je kontinuiran proces obzirom na promjene koje se dešavaju sa izvorima finansiranja u pasivi, kao i sa ulaganjima u aktivi.

Za započinjanje bilo kojeg procesa reprodukcije potrebno je obezbijediti određenu količinu novca. Tim novcem menadžment angažovan na poslovima nabavke obezbijeduje potrebna sredstva za rad; proizvodni menadžment zatim započne proizvodnju i na kraju prodajni menadžment vrši naplatu gotovih proizvoda.

Finansiranje se može posmatrati užem i širem smislu. U užem smislu finansiranje obuhvata samo pribavljanje prvenstveno finansijskih sredstava potrebnih za tok reprodukcije. Sa aspekta procesa investiranja, cjelokupni mehanizam finansija preduzeća ogleda se u činjenici da one osiguravaju novac potreban za poduzimanje realnih investicija. S druge strane, proces pribavljanja novca može se posmatrati i kao mehanizam ulaganja u samo poduzeće, tako da se

poduzeće javlja u dvojnoj funkciji, jednom kao investitor i drugi put kao investicija.³

U širem smislu, pak, pod finansiranjem se podrazumijeva dinamički proces koji obuhvata:

- pribavljanje finansijskih sredstava (finansiranje u užem smislu),
- investiranje (ulaganje) finansijskih sredstava i
- vraćanje finansijskih sredstava izvorima.

³ Orsag. S.. Dedi. L.. Nova paradigma i budžetiranje kapitala u ; Zbornik radova, sedmi međunarodni simpozij. Udruženje – udruga računovođa i revizora FbiH. Sarajevo.2004.. str.251.